

“Guastavino va ser un geni entre ianquis que va innovar la volta catalana”

L'Estàtua de la Llibertat era la primera imatge que veien els immigrants que arribaven a Nova York, però immediatament després contemplaven la volta catalana de l'edifici d'immigració situat a Ellis Island. Una majestuosa entrada dissenyada per l'arquitecte valencià Rafael Guastavino.

La casualitat va portar el professor nord-americà John A. Ochsendorf a enamorar-se de l'obra de Guastavino. Ochsendorf és el director i impulsor del projecte Guastavino del departament d'arquitectura de l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT), que té com a principal objectiu de fer conèixer el treball prolífic de Rafael Guastavino i el seu fill als Estats Units. Un professor de la Universitat de Princeton el va introduir a l'obra del mestre valencià i, un any més tard, quan va anar a Madrid, l'atzar va permetre que participés en la preparació d'una exposició sobre Guastavino, que va dirigir el professor Santiago Huertas. Aquella experiència fou l'inici de la seva fascinació per Guastavino. Set anys després és a punt de publicar un llibre sobre el treball d'aquest important mestre d'obres valencià.

—**En una frase: què us ve el cap quan sentiu el nom Guastavino?**

—Una família de mestres d'obres valencians que van crear alguns dels edificis més significatius de l'arquitectura americana a través del desenvolupament de la tradicional volta catalana.

—**El 1881, Guastavino arriba a Nova York acompanyat del seu fill petit. Amb uns quants dòlars a la butxaca**

i sense cap coneixement d'anglès intenta fer-se un lloc en el món de l'arquitectura americana.

—Sí, van ser anys molt durs. Guastavino, que tenia quaranta anys i ja havia fet edificis importants a Catalunya, com la fàbrica Batlló, va aconseguir fer alguns edificis com a arquitecte. Però foren sobretot les seves innovacions aplicades a la volta catalana les que el van catapultar cap a l'èxit. Ell es presentava a concursos públics però els seus treballs no guanyaven les adjudicacions. Tanmateix, moltes vegades demanaven la introducció de les seves voltes als projectes escollits. Vuit anys després d'haver arribat als Estats Units, va fundar la Companyia Guastavino, que es va especialitzar en la construcció d'aquestes voltes de rajola vista, tradicional de l'arquitectura de Catalunya i València.

—**Com neix el projecte el Projecte Guastavino?**

—Quan vaig arribar a l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT) com a professor agregat d'arquitectura, el 2002, vaig decidir de crear un projecte de recerca per identificar exemples de la volta de Guastavino a l'àrea de Boston. Tot i que el gran impuls per a crear el projecte va venir d'Espanya. Durant el 2000 i 2001 vaig estar a Madrid amb una beca Fulbright i vaig conèixer el

El professor John A. Ochsendorf a la biblioteca pública de Boston, un dels edificis més significatius construïts per Rafael Guastavino.

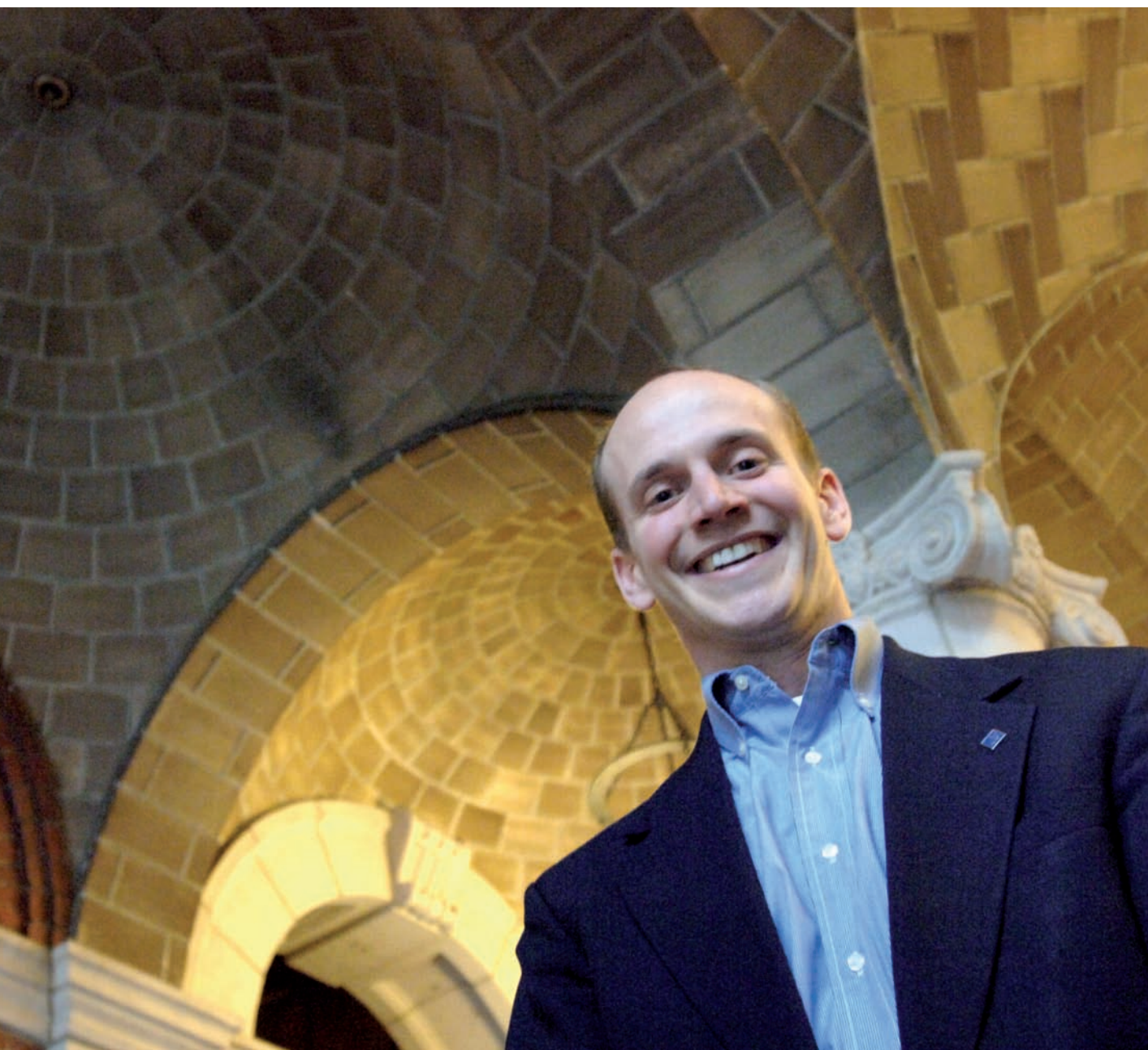

ARCHES

gran treball sobre l'obra de Guastavino fet pels meus col·legues espanyols. També em vaig adonar que encara hi havia molta feina per fer. Així doncs, el nostre projecte té l'origen en el treball d'acadèmics, com ara el professor Santiago Huerta a Madrid o el professor Salvador Tarragó a Barcelona. Sis anys després de la creació del projecte, continuem investigant el treball de Guastavino i el seu fill i trobant noves voltes...

—**Encara ara? Cent anys després de la seva mort?**

—Sí. La Companyia Guastavino va fabricar més d'un milió de rajoles per

a construir voltes a centenars d'edificis d'arreu del país. Moltes de les voltes fetes per Guastavino no han estat catalogades. D'una altra banda, hi ha un cert nombre d'edificis de la dècada del 1890 que encara han de ser descoberts. Durant els darrers anys hem descobert un cert nombre d'edificis i això sempre és emotiu per a nosaltres. Tinc la política de convidar a dinar a tots els membres del projecte si algun estudiant descobreix un edifici nou. Per tant, tinc un exèrcit d'estudiants voltant pel país que busca voltes de Guastavino!

—**I com va poder ser tan prolífic?**

—El pic de la seva feina va ser el 1910, quan la companyia construïa les voltes a més de cent edificis simultàniament. Tenien èxit per moltes raons, però sobretot perquè creaven estretes relacions amb els principals arquitectes del país. Aquests arquitectes demanaven els serveis de la Companyia Guastavino moltes vegades.

—**Nova York té més de 200 edificis amb una de les seves voltes. Edificis tan emblemàtics com el teatre Carnegie Hall o l'Estació Central. Per què va construir tant en aquesta ciutat?**

—200 edificis només a l'illa de Manhattan. Si considerem tota la ciu-

tat (Brooklyn, Bronx, Ellis Island, etc.) n'hi ha molts més, d'edificis: prop de 400. Ell i el seu fill es van establir primer a Nova York i, per tant, els seus primers projectes van ser en aquesta ciutat. A més, molts dels arquitectes amb qui treballaven vivien i treballaven també a Nova York.

—**Què representa el treball de Rafael Guastavino i el seu fill per a l'arquitectura nord-americana?**

—La seva obra es pot trobar a molts dels espais públics més significatius dels Estats Units. Des del 1890 al 1930, quan a les ciutats americanes hi va haver un boom de construcció

Voltes de la biblioteca de l'edifici de l'Albany State Education (a l'estat de Nova York), construït per Rafael Guastavino entre els anys 1910 i 1911.

d'institucions públiques, com museus, estacions de tren, biblioteques i universitats, la Companyia Guastavino feia molts dels sostres d'aquests edificis amb volta catalana, sempre amb una visió moderna. Rafael Guastavino va morir el 1908, però el seu fill va continuar la seva feina i va dissenyar i innovar moltes voltes fins el 1940. Així doncs, la majoria dels edificis van ser dissenyats pel fill i no pas pel pare.

—Quines innovacions van aportar?

—El treball de Guastavino va influir grans arquitectes catalans, com ara Antoni Gaudí i Lluís Domènech i Montaner, perquè la seva obra als Estats Units era molt seguida a Espanya. Pare i fill van innovar en noves possibilitats decoratives de la volta de maó pla amb la introducció de nous mètodes de càlcul de la càrrega del sostre i van introduir nous materials de construcció com el ciment de Portland. D'una altra banda, el seu fill, juntament amb un físic de la Universitat de Harvard, va oferir millores acústiques dels edificis amb nous materials que absorbien millor el so que no pas el maó, per exemple.

—Hi ha cap edifici que representi un abans i un després del treball de Rafael Guastavino?

—Si cap de les seves obres marca un canvi és la Biblioteca Pública de Bos-

ton, construïda el 1889 pels arquitectes McKim, Mead i White. Abans d'aquest projecte, Guastavino havia intentat de viure com a arquitecte, però després va començar a treballar de constructor. A més, per primera vegada, Guastavino i McKim van decidir de deixar la rajola de la volta al descobert, sense revestir-la.

—Quin són els objectius del projecte?

—Actualment, els nostres objectius van més enllà de l'objectiu inicial d'identificar edificis a Boston. Ens agradaria d'identificar tots els exemples existents de la volta catalana fets per la Companyia Guastavino a tot el món. També saber quins edificis amb aquesta mena de volta han estat enderrocats. D'una altra banda, descobrir més sobre el procés de disseny que utilitzaven i investigar sobre la vida dels individus implicats en el treball, des dels comptables de la companyia

“Guastavino era un visionari amb una ànima inquieta, que cercava desafiaments nous constantment”

als paletes de maó que construïen les voltes.

—Quin són els èxits més importants aconseguits durant aquests anys?

—A part de trobar i catalogar molts dels seus edificis, s'ha localitzat un cert nombre de documents. Va ser molt important de trobar descendents de la família de William Blodgett, que havia treballat per a la Companyia Guastavino, i vam aconseguir una còpia completa de la seva autobiografia, que conté molta informació sobre la construcció de les voltes. Parts d'aquesta autobiografia ja es troben a l'arxiu Guastavino Collins de la Universitat de Columbia, però va ser molt emocionant de trobar-ne la còpia completa. També construïm voltes catalanes en edificis nous des d'Anglaterra a Sud-àfrica, per tal d'estendre la tradició d'aquestes voltes al segle XXI.

—Molta d'aquesta investigació l'heu compilada en un llibre.

—Sí, en un llibre que sortirà publicat l'any que ve, amb el títol *Guastavino vaulting: The art of structural tile*. Espero aconseguir que es tradueixin al català i al castellà. El llibre és a la memòria del professor George Collins, el primer gran investigador del treball de Guastavino. A més, aquest treball va acompanyat de fotos recents dels quaranta edificis més emblemàtics fetes pel fotògraf Michael Friedman. Aquestes mateixes imatges es podran veure a l'exposició que organitzem sobre el treball de Guastavino i que serà itinerant per les ciutats americanes més importants, entre el 2010 i el 2011.

—Quin és el vostre edifici preferit de Guastavino?

—Potser la biblioteca pública de Boston, perquè és un dels primers i més significatius de la seva obra. També m'agrada molt la fàbrica de la companyia, que era situada al nord de Boston. S'ha restaurat molt bé i conté trets únics.

—Com definiríeu la vida de Guastavino?

—Guastavino era un visionari amb una ànima inquieta i que constantment cercava desafiaments nous. Una de les seves necrologies el descrivia, el 1908, com “el geni inventor entre els ianquis”.

*Núria Ferragutcasas
Nova York*